

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 207/03-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. decembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť A. K., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. J. M., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1098/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1098/96 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1098/96 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. K. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline p o v i n n ý zaplatiť s'ťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Žiline j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia A. K. na účet advokáta JUDr. J. M., Advokátska kancelária, Ž., vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. S'ťažnosti A. K. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júla 2003 doručená s'ťažnosť A. K., bytom K. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. M., Advokátska kancelária, Ž., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1098/96 o neplatnosť kúpnej zmluvy.

S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti uviedla, že 11. októbra 1996 podala okresnému súdu žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 27. novembra 1992. Vec je vedená pod sp. zn. 20 C 1098/96. Od posledného termínu pojednávania 7. júla 1997 je okresný súd nečinný. Kúpna zmluva bola uzavretá medzi s'ťažovateľkou ako kupujúcou a odporkyňami ako predávajúcimi v 1. rade M. M. a v 2. rade F. Z. a jej predmetom bola nehnuteľnosť - dom č. s. 1323 postavený na zastavanej ploche KN parc. č. 325 a zastavaná plocha KN parc. č. 325 o výmere 191 m² v kat. úz. Žilina. Podľa názoru s'ťažovateľky predmetná právna vec nie je skutkovo ani právne zložitá.

Od posledného pojednávania uplynulo takmer 6 rokov. Sťažovateľke vyrubil Daňový úrad Žilina daň z príjmov a daň z prevodu nehnuteľnosti. Z titulu neuhradenej dane sa vedie aj výkon rozhodnutia, pričom sťažovateľka je dôchodkyňa. Teda sťažovateľka má záujem na urýchlennom skončení predmetného konania na okresnom súde, pretože od tohto konania bude závisieť aj výsledok v daňovom konaní.

Porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 vidí sťažovateľka v tom, že okresný súd spôsobuje svojou nečinnosťou zbytočné preťahy v konaní o neplatnosť kúpnej zmluvy, pričom od posledného pojednávania uplynulo už 6 rokov. Okresný súd je od roku 1997 nečinný.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Okresný súd v Žiline, v konaní vedenom na Okresnom súde v Žiline pod spis. zn. 20 C 1098/96 porušil právo A. K., aby sa vec prerokovala bez zbytočných preťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod spis. zn. 20 C 1098/96 sa prikazuje konať bez zbytočných preťahov.

A. K. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 500.000, ktoré je Okresný súd v Žiline povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Zároveň ukladá Okresnému súdu v Žiline trovy právneho zastúpenia A. K. na účet právneho zástupcu ..., a to v lehote 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia.“

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 207/03-8 z 25. septembra 2003 bola sťažnosť, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na konanie bez zbytočných preťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prijatá na ďalšie konanie.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril podaním z 18. novembra 2003 predseda okresného súdu, v ktorom uviedol, že predkladá predmetný spis, a súčasne oznámil, že vo veci bol stanovený termín pojednávania na

január 2004. Ďalej uviedol, že priebeh konania je zrejmy z predmetného spisu a že v súlade s ustanovením § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) netrvá na ústnom pojednávaní a súhlasí s upustením od neho.

Právny zástupca sťažovateľky v podaní z 8. júla 2003 (v sťažnosti) uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní.

Dňa 21. novembra 2003 bol ústavnému súdu doručený spis okresného súdu sp. zn. 20 C 1098/96.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95).

Ústavný súd v predchádzajúcich konaniach opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého v konaní o každom návrhu pred ústavným súdom, v ktorom navrhovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu (inú právnu) ochranu, ako aj práva na spravodlivý proces z toho dôvodu, že všeobecný súd nekonal spôsobom ustanoveným v zákone, je nevyhnutné, aby boli najprv vyčerpané všetky

právne prostriedky ich ochrany, ktoré sú navrhovateľovi dostupné (I. ÚS 1/97, I. ÚS 49/98).

Účelom priznania práva podať sťažnosť na prieťahy v konaní je poskytnutie príležitosti súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (II. ÚS 26/95).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala okrem porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy aj porušenie základného práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor“), avšak v petite sťažnosti navrhla, aby ústavný súd rozhodol iba o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Vzhľadom na to ústavný súd rozhodol iba o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o prvé kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci, pričom na základe týchto hľadísk predmetné konanie o neplatnosť kúpnej zmluvy vedené pod sp. zn. 20 C 1098/96 nie je možné hodnotiť ako zložitú vec ani po skutkovej stránke a ani po stránke právnej.

Pri kritériu „správanie sťažovateľa“ v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali spôsobovaniu prietáhov zo strany sťažovateľky.

Pokiaľ ide o tretie kritérium, a to „postup“ okresného súdu, je potrebné uviesť, že ústavný súd sa zaoberal nielen tvrdeniami sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu. Ústavný súd sa zaoberal celkovým priebehom konania o neplatnosť kúpnej zmluvy.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 20 C 1098/96 ústavný súd zistil, že boli vykonané tieto úkony:

Dňa 11. októbra 1996 bola podaná žaloba okresnému súdu.

Dňa 4. novembra 1996 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie právneho zástupcu odporkýň.

Dňa 7. novembra 1996 bol daný príkaz kancelárii na pripojenie spisu štátneho notárstva sp. zn. R I 2839/92.

Dňa 7. apríla 1997 bol opätovne žiadaný spis sp. zn. R I 2839/92.

Dňa 9. mája 1997 bol vyžiadaný spis Okresného úradu v Žiline, katastrálneho odboru, sp. zn. V 1390/03.

Dňa 20. mája 1997 sa uskutočnilo pojednávanie.

Dňa 29. mája 1997 bol na mieste samom uskutočnený výsluch odporkyne v 1. rade a v 2. rade.

Dňa 16. júna 1997 sa uskutočnilo pojednávanie.

Dňa 30. júna 1997 sa uskutočnilo pojednávanie.

Dňa 2. júla 1997 právny zástupca sťažovateľky doplnil doklady okresnému súdu.

Dňa 3. júla 1997 svedok J. S. doplnil okresnému súdu doklady.

Dňa 7. júla 1997 sa uskutočnilo pojednávanie.

Dňa 10. júla 1997 právny zástupca sťažovateľky doložil okresnému súdu doklady.

Dňa 29. júla 1997 bola okresnému súdu doručená žiadosť Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru Žilina o zaslanie písomností.

Dňa 15. októbra 1997 zaslal právny zástupca sťažovateľky okresnému súdu listinné dôkazy.

Dňa 6. apríla 2000 bol spis na základe zmeny rozvrhu práce určený na prejednanie do senátu JUDr. P. H.

Dňa 8. novembra 2003 bol nariadený termín pojednávania na 20. január 2004.

Ústavný súd teda zistil, že nekonaním okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prieťahov garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, keď v období od 7. júla 1997 (pojednávanie) do 8. novembra 2003 (vytýčenie termínu pojednávania) sa nekonalo 6 rokov a 4 mesiace.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva došlo nekonaním okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 1098/96, ústavný súd mu prikázal konať.

Sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk. Svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila tak, že uplatnenú sumu považuje za primeranú s ohľadom na obdobie nečinnosti okresného súdu a s ohľadom na finančnú situáciu sťažovateľky.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 citovaného zákona má primerané finančné zadost'učinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Ústavný súd vyhovel návrhu s'ťažovateľky a vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a prikázal okresnému súdu, ktorý jej právo porušil, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov. Dovŕšením opatrení smerujúcich zo strany ústavného súdu k odstráneniu stavu právnej neistoty bolo i priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie vo výške 70 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenú v peniazoch. Ústavný súd vzal do úvahy predmet sporu a jeho zložitost' a dĺžku jeho trvania. Výšku zadost'učinenia stanovil ústavný súd najmä s ohľadom na zistené obdobie nečinnosti okresného súdu a na vyššie uvedené kritériá riešenia zisteného porušenia základných práv, pričom vychádzal zo spisu okresného súdu.

Vo zvyšnej časti ústavný súd s'ťažnosti nevyhovel.

Právny zástupca s'ťažovateľky si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia podľa ustanovenia § 13 ods. 1 a § 16 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnym zástupcom s'ťažovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konaní uznesením uložit' niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

S'ťažovateľka bola sčasti vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 citovanej vyhlášky, ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je ocenený peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania - ochrana základných ľudských práv a slobôd - je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'účením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Ústavný súd priznal odmenu za dva úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady a napísanie sťažnosti. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci vo výške 8 800 Sk (za jeden úkon 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľky.

Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. decembra 2003